

Poljski grafični artisti so se združili, da izdajo krasno tiskano delo v 120 izvodih, katerih prvih 20 bo numeriranih. Na čelu jim je p. Feliks Jasieński, dalje so v tej zvezi Malczewski, Wyspiański, Wyczółkowski, Ruszczyk, Stanisławski, Mehoffer i. dr.

Bogdan Zaleski.

Skoro ravno takrat, ko so Francozi slavili spomin Viktorja Hugona, so praznovali Ukrajinci stoletnico rojstva svojega pesnika, ki pa je bil Hugonovemu duhu popolnoma nasproten in ki nikakor ni zaslužil, da bi tako kmalu po svoji smrti zapadel splošnemu pozabljenju. Bogdana Zaleskega so že za živa zvali „ukrajinskega slavčka“, in to ime si je tudi v polni meri zaslužil. Bil je pravi pesnik svojega naroda. Iz narodnega življenja je črpal svoje najgloblje in najkrasnejše pesmice, a ukrajinskemu jeziku je dal tako gibčnost in milino, da se more malokateri jezik ponašati z enako.

Bogdan Zaleski, ki je pripadal takozvani ukrajinski šoli, se je rodil dne 14. februarja 1802 v vasi Bogaterce na Ukrajini. Prva leta svojega življenja je preživel v kmečki koči, na stepi in sredi med preprostim narodom. Slike pa, katere so se tukaj vtisnile njegovi bujni fantaziji, so dale za vse življenje jasni značaj njegovemu mišljenju in pesniškemu umevanju. Dokončavši gimnazijske študije, je šel l. 1820. na vseučilišče v Varšavo. Tam je priobčeval razne pesniške odlomke po časopisih. Šele l. 1830., ko je zapustil domovino in odpotoval v Pariz, kjer je postal učitelj na šoli v Batignollu, si je pridobil slavno ime kot pesnik čarobnih pesmic v prosti narodni obliki. Njegova zbrana dela so izšla najprej l. 1837. v Lvovu, l. 1841. pa v Parizu. Vsa ta dela, „dumke, šumke, pilke, pomladanke in popevčice“, se odlikujejo po nenavadni lahkoti, melodioznosti in bujni fantaziji, zraven pa tudi po pesniški dovršenosti. Njegovim najkrasnejšim pesmim pripadajo „Rusa l k e“, fantastične slike, katerim je vzel pesnik snov iz bajk in povesti ukrajinskega naroda. L. 1862. je izdal obširno pesem „Duh stepa“; v tej izborni lirični epopeji opeva zgodovino svojega ljudstva s posebnim ozirom na značaj in usodo slovanstva in poljskega naroda.

Domov v rojstni kraj se ni več vrnil. Še kot mladenič je zapustil po brezuspešni poljski revoluciji domovino, iz katere je bil izgnan, in tujina mu je postala druga domovina. Vendar se je „staremu kozaku“ mnogokrat stožilo, ko se je spomnil krasnih dni, katere je preživel v domovini: „Pri nas drugače, pri nas drugače!“. . . Tako je peval. V eni svojih najganljivejših pesmi vzdihuje k nebu, da bi bil vsaj po smrti v domovini:

„Bože, bože, solze plačem ti v višino,
ko umrjem, daj mi v nebu Ukrajino!“

Bogdan Zaleski je umrl dne 31. marca 1886. Njegove pesmi in njegovo ime pa še živé nadalje v srcih njegovega naroda — najkrasnejši delež narodnega pesnika!

„Na dně“, nova drama Maksima Gorkega.

Gorkij je šel na Krim, da si tam popravi zdravje, in vrnivši se v Arzamas, je izdal to svojo novo dramo. Mladi pisatelj, kateri se je tako zgodaj proslavil, je v prvi vrsti dušeslovec revščine. Kakor v njegovi prvi drami, v „Měščanih“, tako tudi v tej drami ni mnogo zunanjega dejanja, ampak večinoma se vrši dramatični razvoj v dušnem življenju. Gorkij je šel zopet „na dno družbe“, med svoje „byvšie ljudi“, ki so izobčeni iz človeške družbe vsled propalosti, revščine, pijanstva itd. Obubožani zapravljivi baron, filozof, ki je mnogo in brez sadu čital, izpiti igravec, oderuh Ašer, posestnik beznice Kostylev, njegova žena Vasilisa in njena sestra Nataša — to so osebe „na dnu“, katere nam predstavlja pisatelj. Med nje pride starec Luka, nekak idealist v tem zaduhlem zraku, ki v propalo družbo prinese misel, da je človek vendar še za kaj višjega na svetu. A ne more jih dvigniti moralno, ampak vsi junaki žalostno končajo. Igravec se izpije popolnoma in se slednjič obesi, tolažeč se s prihodnjim življenjem, v katerem več ne bo alkohola. Vasilisa svojo sestro iz ljubosumnosti ubije na pol, Ašer pa njenega moža popolnoma ter izgine. Filozofični baron pa misli, da je vse bede kriv le pridigar Luka, ki je tem ljudem govoril o boljšem življenju, a jim ni znal pokazati poti vanje. — Taka je vsebina te drame, v kateri izkuša Gorkij najnatančneje izraziti psihologijo „byvših ljudi“.

A. N. Radiščev. Zanimivo stoletnico je beležilo rusko slovstvo dne 12. septembra. Tega dne l. 1802. je namreč umrl A. N. Radiščev, ruski pisatelj iz Katarinine dobe. Radiščev se je bil na Nemškem izučil zdravilstva, ter pri tem pozabil svoje materinščine. Ko je dobil na Ruskem državno službo, se je moral iznova učiti ruščine, katere pa nikoli ni pisal gladko. Da bi se izvežbal v jeziku, je čital Lomonosova in pri tem dobil veselje do pisateljstva. Najprej je prelagal, l. 1790. pa je izdal svoje prvo izvorno delo: „Žitije Feodora Vasiljeviča Ušakova s priobščeniem nekotoryh jeho sočinenij.“ V „Pisjmu k drugu, žiteljstvujuščemu v Tobolskě“ popisuje spomenik Petra Velikega na Senatski ploščadi, ter pri tem razvija nekaj misli o vladarstvu. Usodepoln zanj pa je postal spis „Putešestvije iz Peterburga v Moskvu“. Sestavil ga je po vzorcu tedanjih sentimentalnih potopisov v narodnem, širokem slogu. Radiščev popisuje bedno stanje ruskega kmeta ter zahteva reforme. Tu je že ves načrt za osvoboditev ruskega mužika, katero so v resnici izvršili l. 1861. A pod Katarino II. je bilo še zločinstvo misliti na osvoboditev kmetov. Ravno

takrat je na Francoskem divjala revolucija Sicer so se na tedanjem nenravnem ruskem dvoru naslajali ob volterjanskih spisih francoskih „prosvetlencev“, a v Rusiji o svobodi govoriti ni bilo dovoljeno. Radiščeva so obtožili kot revolucionarja in ga pregnali v Sibirijo. Deset let je preživel „v gluhem oglu Sibirije“, na Himskem otoku. Tam je zdravil ljudi, mnogo čital in proučeval sibirsko življenje. Ko je umrla Katarina II., je njen naslednik Pavel I. dovolil prognancu, da se vrne v Rusijo, Aleksander I. pa ga je poklical celo v „Komisijo za sestavljanje zakonov“. Tako je nenadoma dospel do visokih časti. A prognanstvo ga je duševno in telesno silno potrl. Pravijo, da ko je nekoč pri seji zagovarjal svoje misli, mu je rekel grof Zavodovskij: „Ali govoriš že zopet tiste neumnosti, kakor prej? Ali še nimaš dosti Sibirije?“ Radiščeva so te sirove besede tako pretresle, da mu je zatemnel um. Zastrupil se je in v strašnih mukah umrl. — Po njegovi smrti se je v Rusiji mnogo izpremenilo. Puškin ga je zelo čislal. L. 1878. pa je dobil vnuk Radiščeva, umetnik A. P. Bogoljubov, najvišje dovoljenje, da otvori v Saratovu „Radiščevskij muzej“.

Ruski pravopis. Tudi med Rusi se oglašajo posamezniki, ki želé, da bi se pravopis ravnal bolj po sedanjih izgovorjavi. „Literaturnyj kružok“ v Rigi se je obrnil do učnega ministrstva, da bi to uvedlo v šolah namesto zgodovinsko-etimološkega fonetični pravopis. Prof. Jagić se upira temu. V „Archivu für slavische Philologie“ je objavil odprto pismo naslovljeno na prof. Brandta, v katerem pravi: „Ruski pravopis je zgodovinska zgradba, ravnatoko, kakor francoski, angleški, nemški ali izmed slovanskih češki in še bolj poljski. Tisočletja zidajo na tej zgradbi, nekaj se odlamlja, nekaj izpreminja, tretje se pristoji, polagoma sicer in ne vse v istem slogu, a osnovni značaj celote se vendar ohranja.“ Jagić méni, da moramo biti v pravopisnih stvareh oportunisti, češ, čim manj želimo, tem več upanja imamo za uspeh. — Polemika za reformo pravopisa in proti njej pa postaja vedno razsežnejša. „Žurnal ministerstva narodnoga prosvješčanja“ je prinesel daljši spis Bêlkin o v proti reformi, kateremu pa zdaj odgovarja v istem listu prof. Roman Brandt. Njegovo načelo je, da se mora sedanjí „grško-slavjano-ruski“ pravopis

nadomestiti s „čisto ruskim“. Sakulin v tistem listu zahteva, da se mora v šolah pisati ravno tako, kakor se besede izgovarjajo, da se olajša elementarni pouk. Sicer, pravi Sakulin, se bo poznala nekoliko časa precejšnja razlika med novim šolskim in med sedaj veljavnim pravopisom, kateri se pač ne bo dal naenkrat odpraviti, a to je po njegovem mnenju manjše zlo.

Ruska umetnost. Lansko leto je začelo „Imperatorskoje občestvo povščerenija hudožestv“ izdajati bogato ilustriran list „Hudožestvennyja sokroviščja Rossiji“. Tu zbirajo reprodukcije najboljših umetnin, kar jih je na Ruskem.

Ruska bibliografija. Pisateljica A. V. Mezier je izdala veliko bibliografično delo: „Russkaja slovesnost s XI. po XIX. st. vključiteljno.“ To je vodnik skozi celo rusko slovstvo, sicer bibliografskega značaja, a sestavljen v zvezi z zgodovino in kritiko.

Ruski pesniki v francoščini. Nedavno je izdal Fancoz Lanceray antologijo ruskih pesnikov z naslovom „Antologie des poètes russes, traduit en vers français“. Sploh se Francozi v poslednjem času jako zanimajo za slovansko književnost.

„Alliance française.“ Na Francoskem je društvo tega imena, katero prireja v raznih krajih na Francoskem poučne tečaje za učenjake drugih narodnosti, kateri se hočejo izobraziti v francoskem jeziku, spoznati bližje francosko slovstvo in ljudstvo. Doslej so bili taki tečaji le v Parizu. Odslej se bodo pa prirejali tudi v letoviščih in po zimi na Rivieri. Sedež društva je v Parizu (Rue de Grenelle 45.) Posebno Rusi se pridno udeležujejo teh tečajev.

Prodiranje proti severnemu tečaju. Dne 18. septembra se je vrnil s severa poročnik Peary, ki je prodrl do 84° 17' severne širine. En dan za njim se je vrnil Otto N. Sverdrup, ki se je odlikoval že kot spremljevalec Nansenov in je bil zdaj na potu čez štiri leta. Preiskoval je južno in zapadno obrežje ellesmerelandsko in zapadno od njega ležeče kraje, ki so bili doslej neznani. Z zanimanjem pričakujejo, kako bosta ta dva drzna potnika popisala, kar sta videla na ledenem severu.

